

Аңдатпа

«6D030100 – Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Куттығалиева Анархан Райымовнаның «Қазақстанда отбасы, ана мен әке және баланы әлеуметтік қорғау: теориялық және тәжірибелік мәселелері» тақырыбындағы диссертациясына

Жұмыстың жалпы сипаттамасы. Диссертацияның негізгі идеясы-баланың туылуы және тәрбиесі, жұмыспен қамту және отбасылық міндеттерді қоса атқару қажеттілігі, мүгедек балаға күтім жасау, көп балалы отбасының табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен сияқты тәуекелдер туындаған кезде Қазақстандағы әлеуметтік қамсыздандыруды құқықтық реттеудің сапасын арттыруға бағытталған ғылыми-практикалық ұсынымдарды, ұсыныстарды теориялық зерттеу және дайындау болып табылады.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. Жұмыстың өзектілігінің негізінде-елеулі мемлекеттік шығындар, ата-ана мен баланы қолдау жүйесінен құрылған және отбасылардың, балалардың нақты төмен өмір сүру деңгейі, әлеуметтік көріністер мен жұртшылықтың, ҰЕҰ-ның, партия өкілдерінің қазақстандық азаматтардың кедейлік мәселелерін шешу туралы көптеген талаптары арасындағы нақты қоғамдық қайшылық жатыр.

Осы зерттеу шеңберінде біз құқықтық реттеу, заңнаманың жай-күйі азаматтардың әлеуметтік құқықтары кепілдіктерінің жай-күйіне қалай әсер ететінін анықтауды; осы салаға нормативтік көзқарастың бар кемшіліктерін анықтауды, сондай-ақ ағымдағы заңдарда Конституциялық әлеуметтік кепілдіктердің іске асырылуын бағалауды мақсат етіп қойдық. Айтылған қолданбалы сауалды шешу үшін ана, әке, бала жөніндегі әлеуметтік қамсыздандыруды құқықтық реттеу жай-күйінің қазіргі заманғы теориялық негіздеріне, әлеуметтік қамсыздандыру туралы қазақстандық заңнаманы дамыту тұжырымдамаларына кешенді зерттеу жүргізу, өткен реформалар мен қайта құруларға құқықтық талдау беру қажеттігінен туындады.

Талдау көрсеткендей, қазақстандық әлеуметтік заңнаманы дамытудағы тұтастықтың болмауының негізгі мәселесі: мемлекет мойындайтын әлеуметтік тәуекелдердің құрамы туралы, әлеуметтік төлемдердің еңбекке жарамсыз адамдар үшін өмір сүру қаражатының негізгі көзі ретіндегі маңызы туралы теориялық мәселелердің жеткіліксіз пысықталуында, отбасыларды, балаларды, ата-аналарды әлеуметтік қорғау деңгейін төмендететін заңнаманың ақаулы дамуында жатыр.

Отбасын, ананы, әкені және баланы әлеуметтік қамсыздандыру туралы заңнаманы қалыптастырудың тұжырымдамалық жүйелі тәсілінің болмауы оның төмен тиімділігіне және болжанбайтын әлеуметтік салдарға, ал кейде азаматтардың әлеуметтік қамсыздандыру құқықтарының бұзылуына әкеп соғады. Әлеуметтік қорғау жүйесі мазмұнының өзгеру серпінін бағалау әлеуметтік-қамтамасыз ету заңнамасының тұтастығының жоқтығын, әлеуметтік тәуекелдерді болдырмауды, оларды ауыстыруды және әлеуметтік қамсыздандыру деңгейінің төмендеуін куәландыратын бірқатар фактілерді анықтауға мүмкіндік береді. Осындай кең ауқымды проблемалардың болуы ғылыми қызығушылықты анықтап, авторды отбасын, ананы, әкені және баланы әлеуметтік қамсыздандырудың қазақстандық жүйесін зерттеуге итермеледі.

Зерттеу тақырыбын өңдеу дәрежесі. Осы диссертация тақырыбының әлемдік ауқымда әзірлену дәрежесін бағалау кезінде және үздік әлемдік зерттеулермен салыстырғанда, ең алдымен, бірде-бір елде нақты моделі жоқ Қазақстанның әлеуметтік қорғау жүйесінің бірегейлігін негізге алу қажет. Қазақстандық әлеуметтік көмек жүйесі посткеңестік үлгіге жатады, бірақ ата-ана мен баланы әлеуметтік қорғаудың ұлттық жүйесі бұрынғы Кеңес Одағы немесе Шығыс Еуропа елдерінің тиісті жүйелерімен ортақ емес. Осыған байланысты осы зерттеу тақырыбын таңдау әлемдік әлеуметтік ғылым үшін бірегей, жаңалыққа ие болып табылады және оны тек үздік қазақстандық үлгілермен салыстыруға болады.

Сілтеме жасалған халықаралық ғылыми базаларда индекстелген теориялық дереккөздерде баланы әлеуметтік қорғау, кедейлікпен күрес, балалардың генезисі, себептері, дамуы R. Holzmann, S. Jørgensen, J. Espey, C. Harper, N. Jones, L. Aber, J. Brooks-Gunn, G.J. Duncan т.б. еңбектерінде талданады; отбасына әлеуметтік көмек нысандары J. Clasen, W. VanOorschot, B. Fuller еңбектерінде зерттелген. J. Landsverk, P. Morris, G.J. Duncan, E. Clark-Kauffman, J. Waldfogel ғылыми еңбектерінде әлеуметтік қорғау реформаларының отбасылар мен

балалардың әл-ауқатына әсері мәселелеріне назар аударылды; A. Barrientos, C. Santibáñez, A. Fiszbein, R. Kanbur, R. Yemtsov еңбектерінде әлеуметтік қорғаудың жаңа нысандары бағаланады; A.J. Smith, D.R. Williams, R. Beaujot, J. Liu, A. Acquisti, R. Gross еңбектерінде зерттеулерде ана, әке және баланы әлеуметтік қорғаудың жекелеген нысандарының стандарттары қарастырылған; F. Pennings, K. Roth жарияланымдарында осы мәселе бойынша халықаралық нормалар; ата – ананы, отбасылық міндеттерді және еңбек нарығында жұмыспен қамтуды іске асыру мәселелері J.C. Gornick, M.K. Meyers, J. Glass, V. Camarigg, J.L. Hook және басқалардың қолжазбаларда қарастырылған.

Зерттеудің теориялық аспектілерін әзірлеу, әлеуметтік қорғаудың қазіргі заманғы мәселелерін жалпылау диссертацияда әлеуметтік қамсыздандыру құқығы мектебінің кеңестік және ресейлік өкілдерінің классикалық еңбектерінде баяндалған тұжырымдардың негізінде және қолданыла отырып жасалды. Олар: В.С. Андреев, Е.Г. Азарова, В.А. Ачаркан, К.С. Батыгин, И.В. Гушин, Т.В. Иванкина, Р.И. Иванова, А.М. Лушников, М.В. Лушникова, Н.Л. Лютов, Е.Е. Мачульская, В.А. Тарасова, Я.М. Фогель, В.Ш. Шайхатдинов, М.Л. Захаров, Э.Г. Тучковалар еңбектері.

Диссертацияның негізгі мәселелері бойынша қазақстандық зерттеушілер Т.М. Абайдельдинов, Е.А. Бурибаев, С.А. Димитрова, Е.Н. Нургалиева, А.М. Нурмагамбетов, К.А. Шайбеков, И.В. Межибовская, Ж.А. Хамзина, Б.Х. Олжабаев еңбектері мен ғылыми жұмыстардағы жеке мақалалармен, қорытындылармен және қорытындылармен ұсынылған.

Сонымен қатар, Қазақстанда құқықтану бойынша бірнеше кандидаттық диссертациялар қорғалды, олар отбасылардың, балалардың, әйелдердің әлеуметтік құқықтарының жекелеген аспектілерін қамтыды: Ф.А. Қожұмратова «Права женщин в Казахстане: теория и практика» (2003), А.В. Казакова «Конституционно-правовые основы охраны материнства и детства в Республике Казахстан» (2003), С.М. Сапаралиева «Конституционно-правовая защита прав женщин в Республике Казахстан» (2005), Б.А. Есентемирова «Государственно-правовая защита интересов детей» (2005), Б.А. Джандарбек «Правовое регулирование брачно-семейных отношений в Республике Казахстан» (2010), Ж. Жайлау «Международно-правовые аспекты защиты детей в период вооруженных конфликтов» (2010), Қазақстан материалдарына негізделген З.Я. Балиеваның «Правовые проблемы совершенствования законодательства Республики Казахстан по вопросам реализации прав ребенка на воспитание в семье» (2015) диссертациясы дайындалды

«6D030100 – Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін аралас тақырыптарға бірнеше зерттеулер жүргізілді: Г.Г. Тұрысбекова «Теоретические проблемы правового регулирования института материнства в Республике Казахстан» (2017), С. Адилғазы «Правовой механизм защиты людей пожилого возраста в Республике Казахстан: современное состояние и пути развития» (2019).

Сонымен бірге ата-ана мен баланы әлеуметтік қамсыздандырудың арнайы мәселелері дербес кешенді ғылыми зерттеудің объектісі болған жоқ. Қолда бар ғылыми әзірлемелерді талдау диссертациялық зерттеу тақырыбының толық қанды зерттелінбегендігімен және қарастырылып отырған мәселеге жаңа жан-жақты көзқарас қажет екеніндігін көрсетеді.

Осы зерттеудің алдыңғы зерттеулерден айырмашылығы ата-ана мен бала бойынша әлеуметтік қамсыздандыруды құқықтық реттеудің мәнін мамандандырылған жүйелі талдаудан; отбасы мен баланың әлеуметтік құқықтарын конституциялық-құқықтық қамтамасыз ету тетіктерін ұсынудан; ана, әке, баланы әлеуметтік қамсыздандыру жүйесі мазмұнының теориялық негіздемесінен; әлеуметтік қамсыздандыру түрлерінің ретроспективасы мен даму перспективаларын талдаудан; әлеуметтік қорғауды құқықтық қамтамасыз етудің тиімділігін арттырудың пәрменді мүмкіндіктерін негіздеуден тұрады.

Зерттеу нысаны – әлеуметтік қамсыздандыру саласында қалыптасатын құқықтық қатынастардың мәні, мазмұны және ерекшеліктері болып табылады.

Ғылыми талдаудың пәні - конституциялық құқықтарды іске асыру тетіктері саласындағы құқықтық нормалардың жиынтығы, жеке адамның кепілдіктерін әлеуметтік қамсыздандыру.

Диссертациялық зерттеудің мақсаттары мен міндеттері. Зерттеудің мақсаты ана мен әке және балаға, сондай-ақ табысы кедейлік шегінен төмен еңбекке жарамсыз мүшелері бар

отбасыларға байланысты қазақстандық әлеуметтік қамсыздандыру жүйесін кешенді талдау. Осы мақсатқа жету үшін жұмыста келесі міндеттер шешіледі:

- халықаралық актілер мен Қазақстан Конституциясының нормалары негізінде отбасын қолдау мен нығайтуда, ана мен әке және баланы қорғауда әлеуметтік қамсыздандырудың рөлін негіздеу;

- ана мен әке және балалық шақты құқықтық қатынастардың пайда болуының негізі ретінде және әлеуметтік қамсыздандыруды құқықтық реттеудің саралануы ретінде қарастыру;

- соңғы жылдары болған әлеуметтік заңнама реформаларына талдау жүргізу;

- халықаралық стандарттар мен ұлттық заңнаманы талдау негізінде әмбебап нормаларды имплементациялау мүмкіндігін ұсыну;

- балалары бар отбасыларға, сондай-ақ ана мен әке және балаға байланысты мемлекеттік жәрдемақылар мен өзге де әлеуметтік төлемдер жүйесіне талдау жүргізу;

- асыраушысынан айрылған отбасыларды әлеуметтік қамсыздандыру түрлерін, оларды беру шарттары мен тәртібін зерттеу;

- атаулы әлеуметтік көмек, көп балалы отбасыларға, мүгедек балаларды тәрбиелеп отырған тұлғаларға жәрдемақы беру форматындағы өзгерістердің әлеуметтік, экономикалық, құқықтық салдарын бағалау;

- балалы отбасыларға әлеуметтік қызмет көрсету бойынша құқықтық қатынастардың мазмұнын талдау;

- отбасын, ана мен әке және баланы әлеуметтік қамтамасыз ету туралы қазақстандық заңнаманың жай-күйін бағалау, оның даму тенденцияларын анықтау;

- әлеуметтік қорғау жөніндегі шараларды іске асыруға кедергі келтіретін жекелеген факторларды жүйелендіруді жүзеге асыру, оларды бейтараптандыру жөнінде ұсыныстар жасау;

- әлеуметтік кепілдіктерді құқықтық қамтамасыз ету сапасын арттыру мүмкіндіктері мен әдістерін дәлелдеу, сондай-ақ ұсынылған шаралардың нәтижелерін болжау.

Диссертациялық зерттеудің ғылыми жаңалығы мемлекет пен қоғамның ата-ана, бала, мүгедек мүшелері бар отбасылар жағдайында, сондай-ақ күнкөріс деңгейінен төмен кірістерде әлеуметтік қорғаудың тиімді тетіктерін құруға деген қызығушылығымен анықталады.

Жаңалық әлеуметтік мемлекеттің материалдық, қаржылық жағдайына қарамастан, әр баланың дамуына, кез-келген отбасында тәрбиеленуіне бастапқы мүмкіндіктер беру қызығушылығымен анықталады. Әмбебап әлеуметтік құндылықтар мемлекеттерді қазақстандықтарға лайықты өмір сүрудің, адамның, баланың, отбасының қадір-қасиетінің жоғары стандарттарын қамтамасыз етуге міндеттейді.

Сонымен, зерттеудің жаңалығы кейбір жағдайларда наразылық белсенділігіне әкелетін отбасыларды, балаларды әлеуметтік қамсыздандырудың қазіргі заманғы мәселелерін әлеуметтік қабылдаудың өткірлігімен байланысты, бұл өз кезегінде әлеуметтік-экономикалық саясаттың жетілмегендігінің маңызды белгісі, азаматтардың әлеуметтік саладағы мемлекеттік басқару стратегиясы мен тактикасына наразылығының көрсеткіші болып табылады.

Қорғауға ұсынылатын ережелер:

1. Мемлекеттің міндеті – отбасын, ана мен әке және баланы әлеуметтік қорғау жүйесінің болуын, жұмыс істеуін қамтамасыз ету – мынадай конституциялық құндылықтардың, кепілдіктер мен құқықтардың жиынтығына негізделеді: Қазақстанның әлеуметтік мемлекет ретінде жариялануына; заңды негіздер бойынша әлеуметтік қамсыздандырудың кепілдігіне; бүкіл халықтың игілігі үшін экономикалық даму қағидасына; жеке адамның қадір-қасиетке құқығына; отбасы, ата-ана, баланың конституциялық құндылығына және олардың мемлекеттік қорғауды қамтамасыз етуге міндетті.

Балалары бар азаматтардың ата-аналық міндеттері жоқ азаматтарға қатысты конституциялық міндеттері (баланы күту, тәрбиелеу, күтіп-бағу міндеттері) көп. Ата-аналардың конституциялық-құқықтық мәртебесінің қосымша міндеттері отбасына мемлекет тарапынан көмек көрсету арқылы теңестірілуі керек. Мемлекеттің отбасын, ана мен әке және баланы қорғауы әлеуметтік қамсыздандыру жүйесі ажырамас бөлігі болып табылатын әлеуметтік-экономикалық шаралар кешенін көздеуі тиіс.

2. Әлеуметтік заңнаманы дамыту негізгі идея ретінде әлеуметтік қамсыздандыру

деңгейін төмендетуге жол бермеу қағидатын енгізе отырып жүзеге асырылуы тиіс. Әлеуметтік қорғаудың қол жеткізілген деңгейін төмендетуге жол бермеу қағидатының құқықтық тұрақтылығы әлеуметтік мемлекеттілік тұжырымдамасын іске асыру ретінде ҚР Конституциясы шеңберінде ғана мүмкін болады. Заңнама өзгерген кезде әлеуметтік қамсыздандыру шарттары нашарламауға тиіс, әлеуметтік қамсыздандыру түрі (ұсыну нысаны) жойылған кезде бұрын белгіленген әлеуметтік қолдау шаралары олар тағайындалған барлық мерзім ішінде ұсынылуға тиіс екенін бекіту қажет. Бұдан басқа, «Ең төменгі әлеуметтік стандарттар және олардың кепілдіктері туралы» салааралық заңға бұрын бекітілген стандарттарды қысқарту, деңгейді төмендетуге жол бермеу туралы Ережелерді бекіту бөлігінде өзгерістер талап етіледі.

3. Конституциялық ережелердің мағынасы бойынша әлеуметтік қамсыздандыру деңгейі «лайықты өмір» және «адамның еркін дамуын» қамтамасыз етуі керек. Заң шығарушы бұл мәселеде «лайықты өмір сүру деңгейі» ретінде номинациялауға болатын деңгейдің салыстырмалы түрде объективті көрсеткіші өркениетті әлемде, атап айтқанда ХЕҰ актілерінде танылған халықаралық стандарттардан төмен емес деңгей болып табылатындығына негізделуі керек. ХЕҰ-ның әлеуметтік қамсыздандыру саласындағы арнайы конвенцияларының ешқайсысын Қазақстан осы халықаралық ұйымға 27 жыл мүшелігінде ратификацияламаған. Әлеуметтік қамсыздандыру саласындағы әмбебап сипаттағы ХЕҰ-ның ратификацияланған конвенцияларының болмауы қазақстандық заңнаманың жүйелілігі мен сапасына теріс әсер етеді, ратификациялау оны одан әрі жетілдіруге қызмет етеді.

Халықаралық әмбебап стандарттар мемлекеттен ата-ананы, балалық шақты, ата-ана міндеттерін орындауды сөзсіз әлеуметтік тәуекелдерді тануды талап етеді, олар бала пайда болған кезде отбасының өмір сүру деңгейін төмендетудің мемлекеттік өтемақы жүйесін, ата-аналардың тиімді жұмыспен қамтылуын және гендерлік теңдікті қамтамасыз етуді, баланы күтіп-бағу, тәрбиелеу және толыққанды дамыту шығындарын толықтыруды көздеуі тиіс.

4. Қазақстандық заңнамада балалы отбасыларды қолдаудың нақты стратегиясы жоқ, тиісті нормативтік көздер сапаны жетілдірудің, жақсартудың тұрақты үрдісінде тұр, бірақ бұл іс жүзінде отбасылардың өмір сүру деңгейін нақты арттыруға әкелмейді. Біз заңнаманы дамытуда мақсаттылық пен бірліктің жоқтығын, сондай-ақ қысқа мерзімде әлеуметтік салада жүргізілген соңғы реформалардың пысықталуының төмендігін дәлелдедік. «Бір полюстен екінші полюске» мұндай қозғалыс отбасыларды әлеуметтік қолдауды күшейтіп қана қоймай, сонымен қатар бірқатар жағдайларда жоспарлы әлеуметтік қайта құруды жүзеге асыра алмайтын мемлекеттік органдардың беделін төмендетеді.

5. Зерттеу нәтижесінде әлеуметтік заңнаманың кемсітушілік ақтаңдақ қалыптары: баланың туылу кезектілігіне қарай Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорынан төленетін әлеуметтік төлемдердің саралануының болмауы; ер-әкелердің зейнетақы құқықтарын бұдан бұрын ресімдеуге, сондай-ақ зейнетақы стажына кіретін уақыт кезеңдерін есепке алу кезінде құқықтарын шектеу; бала күтімі бойынша Мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылардың мөлшерін анықтау кезінде оның бала туылу кезектілігіне қарай бала күтімі жөніндегі мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылардың мөлшерін анықтау бөлігінде; мемлекеттік жәрдемақылар мен МӘСК-дан төлемдер тағайындау кезінде асыраушысынан айрылған отбасының құрамын анықтауда кездеседі.

6. Балаларға, оның ішінде көп балалы балаларға, мүгедек балаларға арналған жәрдемақылар туралы заңнаманы жетілдіру кезінде осы жәрдемақылардың экономикалық мақсатына баланы күтіп-бағу мен тәрбиелеудегі отбасына әлеуметтік көмек түрі ретінде сүйене отырып, оларды өмір сүрудің негізгі көзі ретінде қарастыру қажет. Тиісінше, жәрдемақылар отбасы кірістерінде айтарлықтай үлеске ие болуы керек. Бұл тәсілде мемлекет балалары бар отбасыларға қазіргі заманғы символдық мөлшерде емес, жәрдемақы енгізу мақсатына қол жеткізуге ықпал ететін мөлшерде жәрдемақы белгілеуге, яғни оған мемлекет белгілеген күнкөріс минимумын қамтамасыз етуге міндетті болады, әйтпесе балалардың физикалық өмір сүруі мүмкін емес. Әлеуметтік заңнамадан ең төмен күнкөріс деңгейіне ауыстыра отырып, айлық есептік көрсеткіштерде төлемдер тағайындаудың барлық жағдайлары алынып тасталуға тиіс. АЕК әлеуметтік қамсыздандыру түрлерін анықтау әдістемесінен алынып тасталуы керек, өйткені оның мөлшері, құрылымы өмір сапасының әлеуметтік көрсеткіштеріне ешқандай

қатысы жоқ. Ең төмен күнкөріс деңгейі отбасылар мен балалардың өмір сүру деңгейін, көрсетілетін әлеуметтік көмек пен қолдау шараларын бағалаудың жалғыз параметрі болуы тиіс.

7 Әлеуметтік қамсыздандыру жүйесі мүмкіндігі шектеулі балалардың ата-аналарына, мүгедек ата-аналарына, туыстарына олардың жоғалған өмірлік мүмкіндіктерін, толық жұмыспен қамтудың қол жетімсіздігін және ең төменгі зейнетақымен қамсыздандыруды өтемейді. Мемлекет отбасыларға кәсіби, әлеуметтік мүмкіндіктердің жоғалуын, тұрақты күйзеліс жағдайындағы өмірді, материалдық құралдардың жетіспеушілігін өтеуге міндетті. Мүмкіндігі шектеулі балаларды, жетім балаларды, сондай-ақ ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды әлеуметтік мекемелерде ұстау мемлекеттік бюджетке аталған балалардың ата-аналарына, қамқоршыларына, қамқоршыларына жәрдемақы ретінде төленетін сомаларға қарағанда бірнеше есе қымбат. Балаларды әлеуметтік қорғау функцияларын орындауға осы деформацияланған тәсілді жою қажет, ең алдымен материалдық тұрғыдан, адамның қадір-қасиетіне, олардың еркін және толық дамуын қамтамасыз ету талаптарына сәйкес келетін жағдайда өмір сүруге тиіс, біздің қоғамның ең осал мүшелерінің дауысы естілуі керек.

8. Зерттеу әлеуметтік сақтандырумен қамтылған ең төменгі әлеуметтік стандарттар мен тәуекелдер жүйелерінің мазмұнын реформалау қажеттілігін негіздейді. Стандарттардың мазмұны әлеуметтік тәуекелдер туындаған кезде материалдық әлеуметтік қорғаудың нормалары мен деңгейлерін ғана емес, сонымен қатар арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету стандартын да қамтуы тиіс. Мемлекеттік органдардың әлеуметтік қамсыздандыру, көмек, қызмет алу құқығын іске асыру тәсілін мүдделі тұлғаның (отбасының) әлеуметтік қорғауға құқығы бар, өмірлік қиын жағдайда жүрген адамдарды белсенді іздеуге және анықтауға өтінішін пассивті күтуден бастап, көрсетілген міндеттерді қызмет көрсететін субъектілерге жүктей отырып реформалау ұсынылды. Әлеуметтік қызмет көрсетудің нақты алгоритмі әзірленіп, енгізілуге, сондай-ақ нақтыланған нәтиже бекітілуге тиіс. Ата-ана мен баланы қолдау, отбасылық міндеттерді орындау, әлеуметтік тәуекелдерді кеңейту жүйесіндегі әлеуметтік төлемдердің рөлін қайта қараудың болашағы дәлелденді.

Жұмыстың теориялық және тәжірибелік маңыздылығы.

Бұл зерттеудің маңыздылығы оның халықаралық стандарттарды ескере отырып, сондай-ақ әлеуметтік саланың ұлттық реформаларының динамикасын талдау негізінде Қазақстандағы әлеуметтік қамсыздандыру жүйесін құқықтық реттеудің іргелі мәселелеріне кешенді көзқарастың негізін қалайтындығымен сипатталады.

Жұмыстың теориялық маңыздылығы отбасын, ана мен әке және баланы әлеуметтік қамтамасыз ету туралы қазақстандық заңнаманы дамытудың ғылыми негізделген тұжырымдамасын әзірлеуде жатыр. Автор алған нәтижелер мен олардың негізінде жасалған теориялық тұжырымдар әлеуметтік қамсыздандыру құқығы ғылымының әлеуетін толықтырады, әрі қарайғы ғылыми әзірлемелерге негіз бола алады.

Тәжірибелік маңыздылығы отбасын, ана мен әке және баланы әлеуметтік қамсыздандыру туралы заңнаманың мазмұны мен құрылымын жетілдіруге бағытталған ұсыныстарда көрінеді. Зерттеу нәтижелері отбасыларды, балаларды, ата-аналарды және оларды алмастыратын адамдарды әлеуметтік қамсыздандыруды реттеу саласындағы нормативтік-құқықтық қызметтің негізі, сондай-ақ құқық қолдану қызметін оңтайландырудың пайдалы құралы бола алады. Автормен алған нәтижелер оқу үрдісінде «Әлеуметтік қамсыздандыру құқығы» оқу курсының мазмұны мен оқыту әдістемесін жасау кезінде қолданыла алады.

Жүргізілген жұмыстың нәтижесінде Қазақстан халқының өмір сүру деңгейін, сапасын одан әрі жақсарту, әлеуметтік стандарттарды қолдану саласын дамыту үшін ғылыми алғышарттар мен негіздері жасалынды. Зерттеу нәтижесінде қолданыстағы заңнама мен құқық қолдану тәжірибесін жетілдіруге бағытталған тұжырымдар мен ұсыныстар жасалды.

Зерттеу нәтижелерін апробациялау. Диссертациялық зерттеу Инновациялық Еуразия университетінің «Құқық» кафедрасында дайындалып, талқыланды.

Диссертация бойынша жұмыс нәтижелері:

- Қазақстан Республикасының «Ата-ана мен баланы әлеуметтік қамсыздандыру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының Негізгі заң актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасын ілеспе құжаттамамен: түсіндірме жазбамен, тұжырымдамамен (А қосымшасы) әзірлеу. Заң жобасы нысанында алынған зерттеу нәтижелері

заңнамалық бастамаға ұсыныс ретінде ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне (қолма-қол), ҚР Парламенті Сенатына (заң жобасын ҚР Парламенті Сенатының сайтында жіберу функциясы арқылы: <http://senate.parlam.kz/ru-RU/offer-law-project>) (А, Б қосымшасы);

- ҚР ӘМ «Ұлттық зияткерлік меншік институты» РМК 07.10.2019 ж. №5615 авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне енгізу туралы куәлікті ресімдеу (В қосымшасы);

- екі оқу құралы мен екі монография шығару.

Зерттеудің негізгі мазмұны мен нәтижелері ғылыми және ғылыми-практикалық басылымдарда жарияланған 20 – дан астам мақалада, оның ішінде Scopus ғылымиметрикалық деректер базасына кіретін басылымдарда 4, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым сапасын қамтамасыз ету Комитеті ұсынған басылымдарда 5 мақалада көрсетілген. Диссертациялық зерттеудің ережелері мен қорытындылары жеті ғылыми конференцияда сыналды.

Диссертациялық зерттеудің тұжырымдары мен ережелерін автор Қазақстандық инновациялық және телекоммуникациялық жүйелер университетінде оқыту тәжірибесінде қолданған. Диссертациялық зерттеудің нәтижелері Инновациялық Еуразия университетінің «Құқық», сондай-ақ Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің «Құқықтану» кафедраларында оқу үрдісіне енгізілді (Г қосымшасы).

Диссертацияның жекелеген нәтижелері ҚР Парламенті Мәжілісінің комитетінде заң жобалау жұмысы шеңберінде қаралуы мүмкін (Д қосымшасы).

Диссертацияның құрылымы мен көлемі. Диссертацияның құрылымдық элементтері титулдық бет, мазмұны, белгілері мен қысқартулары, кіріспе, негізгі бөлім (3 бөлімнен тұратын және 10 бөлімнен тұратын), қорытынды, пайдаланылған дереккөздер тізімі, бес қосымша болып табылады.